

УДК 378.9:34(430)(043.3)

ПАРАМОНОВА Ольга Сергіївна,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри
державно-правових дисциплін,
Черкаський національний університет імені
Богдана Хмельницького
e-mail: paramonovao@mail.ru

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ НІМЕЧЧИНИ

У статті розглядаються особливості сучасного стану вищої юридичної освіти у ФРН. Встановлено, що правовою основою професійної юридичної підготовки у Німеччині є федеральний Закон «Про статус суддів» та земельні законодавчі акти у сфері освіти. Визначено, що передумовами доступу до юридичної професії є: закінчене навчання в університеті та успішне складання першого державного екзамену; проходження підготовчої служби; успішне складання другого державного екзамену. Робиться висновок щодо можливості застосування деяких елементів розглядуваної системи в Україні.

Ключові слова: юридична освіта; теоретичне навчання; стажування; перший державний екзамен; другий державний екзамен; референдарій; юрист.

Постановка проблеми. В умовах розбудови української держави, соціальних і правових реформ, інтернаціоналізації вищої освіти набула актуальності потреба удосконалення існуючої системи підготовки юристів, які повинні мати високий рівень професійної компетенції, правової культури та правової свідомості. Адже за визначенням Організації Об'єднаних Націй «юрист – це відкрита та доступна для клієнта особа, яка на засадах здобутої кваліфікації та дотримання високих стандартів моральності і професійної етики здійснює діяльність, спрямовану на захист прав та законних інтересів клієнта з урахуванням публічного порядку держави» [1, с. 95]. Проблема професійного становлення

майбутніх правників в Україні є надзвичайно важливою й у зв'язку з існуючим протиріччям між якістю юридичної підготовки в системі української вищої освіти та сучасними потребами особистості, вимогами суспільства. Серйозні недоліки в системі юридичної освіти вимагають радикальних змін як на державному рівні, так і на рівні науково-методичного забезпечення навчального процесу [2, с. 9]. Одним із засобів для розв'язання вищезазначених проблем є застосування кращого європейського досвіду щодо підготовки юристів-професіоналів, зокрема досвіду вищої юридичної школи Федеративної Республіки Німеччини (далі – ФРН, Німеччина).

Аналіз останніх публікацій. Варто зазначити, що існує ціла низька наукових праць у сфері порівняльного правознавства, юридичної деонтології, педагогіки, які присвячені дослідженню юридичної освіти в сучасних правових системах світу, а також в окремих країнах. Це роботи вітчизняних та зарубіжних вчених: А.Г. Андрощук, Р.В. Антропова, В.С. Бігуна, О.П. Вершиніна, Л.П. Гаращенко, В.В. Захарова, О.І. Лапшиної, О.В. Мінченко, Р.О. Стефанчука, С.Г. Стеценка, В.Я. Тація, Ю.С. Шемшученка та ін. Водночас зазначимо, що модернізація української вищої юридичної освіти зумовлює пошук принципово нових теоретичних, методологічних та організаційних засад її удосконалення з урахуванням більш конкретного вивчення кращого міжнародного досвіду у системі підготовки спеціалістів юридичних професій.

У зв'язку з вищезазначеним **мета статті** полягає у аналізі системи підготовки юристів у вищих навчальних закладах Німеччини.

Виклад основного матеріалу. Звернення до німецького досвіду з підготовки юристів необхідно, за слушним твердженням Л.П. Гаращенко, з кількох причин. По-перше, правові системи Німеччини та України мають єдине романо-германське коріння, і входять до континентальної сім'ї правових систем; по-друге, як і в Україні, так і в Німеччині питання вищої юридичної освіти регулюються державою [3, с. 47].

У сучасній Німеччині в цілому діє двоступенева система вищої освіти, що передбачає отримання освітніх ступенів «бакалавра» і «магістра». Однак для юридичної спеціальності ця система застосовується як виняток і лише для підготовки юристів за спеціалізацією «Економічне право». Випускники з такою освітою отримують кваліфікацію юриста з економічно-правових відносин та не можуть бути суддею, адвокатом, нотаріусом або прокурором. Для того, щоб мати право працювати за переліченими спеціальностями, необхідно пройти повний курс навчання, в процесі якого набуває знань та навичок «універсальний юрист», здатний працювати в будь-якій галузі юриспруденції. Універсальність у підготовці юристів широкого профілю зумовлює відмову від Болонської системи [4, с. 98].

Єдність університетської юридичної освіти на території Німеччини забезпечується федеральним Законом «Про статус суддів» (Deutsches Richtergesetz) (далі – Закон) [5]. Справа в тому, що придатність до суддівської служби є критерієм роботи за іншими юридичними професіями (нотаріуса, адвоката, прокурора, юрисконсульта) [6, с. 76]. Суддею ж згідно із Законом можна стати лише за наявності вищої юридичної освіти. У §§ 5–5d Закону вказані основні предмети і тривалість навчання, умови практичного стажування та заходи контролю за успішністю. Варто відмітити, що структуру юридичної освіти зумовлюють особливості правової системи ФРН, форма її державного устрою. У кожній із 16 автономних земель держави крім основного Закону діє регіональне законодавство про вищу освіту, що визначає умови організації діяльності університетів. Нарешті, юридичні факультети регіональних університетів докладно визначають навчальний процес [7, с. 2].

Зарахування на юридичний факультет відбувається без екзаменів, а відтак передумовою отримання юридичної освіти є здобуття успішної «доуніверситетської» освіти [8, с. 404].

Процедура підготовки юристів у вищій школі Німеччини складається із двох етапів: власне навчання в університеті – теоретична підготовка (Hauptstudium) та практична підготовка – стажування (Referendariat). Розглянемо цю процедуру детальніше.

Навчання в університеті відповідно до федерального Закону становить чотири роки. Період теоретичного здобуття знань та навичок майбутніми правниками умовно можна поділити на дві частини: вивчення основ права й поглиблена підготовка. Варто зазначити, що

в Німеччині вища юридична освіта будується за принципом «юрист широкого профілю», який означає, що під час першого періоду навчання (до шостого семестру включно) студенти опановують виключно базові юридичні дисципліни: цивільне право (*bürgerliches Recht*), кримінальне право (*Strafrecht*) і публічне право (*öffentliches Recht*). В обов'язковому порядку вивчається також історія і філософія права (*Rechtsgeschichte, Rechtsphilosophie*). Відмітимо, що в абз. 2 § 5a федерального Закону наголошується також на обов'язковому знанні мов: державної та однієї іноземної [5]. І лише на старших курсах, у другій частині навчання, отримані знання поглиблюються, а також відбувається певна спеціалізація (*Schwerpunktstudium*) – зазвичай за вибором студента. Кожен університет пропонує свої варіанти спеціалізації: міжнародне, податкове, трудове право тощо [7, с. 3]. «Універсальний юрист» за твердженням німецьких вчених має бути здатним працювати у будь-якій сфері юриспруденції й займати будь-яку посаду.

Заслуговує на увагу те, що у ФРН студенти самі визначають (так забезпечується принцип відносної «академічної свободи»): скільки семестрів вони будуть навчатися та які дисципліни (або їх більша частина) увійдуть до диплому. Вільне відвідування і вибір занять супроводжуються контролем успішності студентів, як правило, у вигляді письмових вправ (письмові роботи з вирішення казусів). Відповідальність за строки навчання й успішність особистої підготовки покладається на самого студента. Аудиторне навантаження на кожного студента складає всього 12–14 годин в тиждень, проте значний час відводиться на самостійну підготовку [4, с. 99].

Студенти початкових курсів виконують контрольні роботи (клаузури) і домашні письмові роботи з трьох основних дисциплін (протягом семестру пропонується декілька письмових вправ з кожного предмету). Клаузури проводяться в аудиторіях «під наглядом» викладачів. На дві з домашніх робіт відводиться по одному тижню, а решта повинна бути виконана протягом декількох тижнів в зимові або літні канікули. Курсова робота обов'язково виконується в другому семестрі.

Зауважимо, що крім практичних занять (*Übungen*), які аналогічні українським семінарам, у Німеччині широко використовується такий інтерактивний метод навчання, як робота у малих групах з цивільного, адміністративного та кримінального права під наставництвом референдарія – того, хто закінчив курс теоретичної підготовки та склав перший державний іспит. Зазначена форма опанування матеріалу є надзвичайно корисною, оскільки готує випускників до екзаменів та професійної діяльності і варта наслідування в Україні [9].

У період навчання в університеті студенти повинні здати екзаменаційний мінімум: не менше трьох семестрових екзаменів з цивільного та публічного права, не менше двох – з кримінального права та загальнотеоретичних дисциплін. Оцінка не нижче «задовільно» дозволяє отримати відповідне свідоцтво про проходження початкового курсу. Три таких свідоцтва є умовою навчання на старших курсах. У разі отримання незадовільних оцінок студентам надається можливість зробити повторні спроби до кінця шостого семестру.

На старших курсах студенти повинні знову успішно виконати контрольні роботи з трьох основних дисциплін і одній спеціальній (на вибір). Одержані в результаті успішного виконання цих робіт свідоцтва є «перепусткою» на перший державний іспит [6, с. 78].

За час навчання студенти мають також пройти два види практики: ознайомчу (як мінімум чотири тижні) та поглиблену (десять тижнів). Організаторами практики виступають органи юстиції, які заздалегідь повідомляють юридичні факультети про її зміст і цілі. Заслуговує на увагу той факт, що в Німеччині, крім державних органів і установ, організацією практики опікуються приватні компанії й громадські організації, «наприклад, ELSA, котра успішно здійснює спеціальну програму стажування – STEP» [8, с. 406].

Після закінчення курсу університетського навчання, випускники складають перший державний екзамен, який проводиться спеціальною екзаменаційною службою юстиції при Вищих судах кожної із федеральних земель. Ця служба підпорядкована президенту Вищого земельного суду. Члени екзаменаційної служби (президент суду та екзаменатори з числа практиків-юристів і професорів університету) призначаються на строк до трьох років, який може бути продовжений. Для участі в екзамені студент повинен направити в екзаменаційну службу відповідне подання не пізніше шести місяців з моменту закінчення останнього

семестру. Заява також може бути прийнята в разі визнання причин пропуску цього строку поважними. До подання додаються необхідні документи (автобіографія, свідоцтва та ін).

Приблизно 70% оцінки за перший державний екзамен формується за рахунок письмових робіт (шість великих контрольних робіт: три з цивільного, дві з публічного і одна з кримінального права). Останні складаються з практичних завдань, які оформлюються у вигляді багатосторінкових експертних висновків. Виконуються роботи протягом десяти днів у Верховному суді землі. Користування різними нормативними актами дозволяється.

Кожну письмову роботу оцінюють дві людини окремо. Якщо є значна різниця в оцінках, запрошують експерта. При цьому викладачі тих закладів, у яких навчався студент, державний іспит не приймають. Результат за письмові роботи оголошується лише через три-чотири місяці. У разі успішного проходження письмової частини випускник запрошується на усний екзамен, який приймається в суді колегією з трьох-чотирьох осіб (судді, адвокати). Складають усну частину групами від трьох до шести осіб протягом п'яти годин шляхом вирішення практичних завдань з усіх галузей права. Одна задача вирішується протягом години, на доведення рішення перед членами комісії надається 12 хвилин. У цілому, тривалість першого державного екзамена становить близько шести місяців.

Особи, які закінчили навчання на юридичному факультеті німецького університету й успішно склали перший юридичний державний іспит, здобувають академічний титул «магістр-юрист», отримують відповідний документ та набувають статусу референдарія. Це дає їм право працювати юрисконсультами або почати наукову кар'єру (за наявності запрошення від професора університету). Однак, вони не можуть обіймати посад судді, прокурора, адвоката, нотаріуса. Крім того, їхній статус і кар'єрні можливості в органах публічного управління вищого рівня обмежені [10, с. 127]. Диплом університету не є тим документом, який забезпечує доступ до всіх правничих професій в Німеччині. До речі, в Україні також не можна одразу після отримання диплома магістра в галузі права працювати на посадах судді, прокурора, адвоката, нотаріуса тощо. Щоправда допуск до цих професій в нашій країні дещо інший ніж в ФРН. Німецькі випускники таке право зможуть здобути лише після проходження другого етапу професійної підготовки – стажування (рефендаріату), метою якого є отримання практичних навичок у конкретних сферах юридичної діяльності.

За загальним правилом, передбаченим § 5b федерального Закону, за два роки рефендаріату студенти-рефендарії (Rechtsreferendar) повинні отримати підготовку з таких напрямлень (Pflichtstationen): цивільне; кримінальне; адміністративне; адвокатура [5]. Керівниками стажування виступають досвідчені судді, адвокати, прокурори тощо.

На першому етапі протягом п'яти місяців рефендарії проходять практичне навчання в цивільних судах, де стажист навіть може проводити слухання справ під наглядом судді. За земельними законами частково стажування може відбуватися у судах різної юрисдикції: трудової, адміністративної, фінансової або соціальної. Практика у адвоката займає дев'ять місяців, у прокуратурі або суді кримінальної юрисдикції, в органах державної або муніципальної влади, за вільним вибором рефендарія (суди, прокуратура, адвокатура, виборні органи влади, міністерства, комерційні компанії, міжнародні організації тощо) – по три місяці в кожній структурі. Земельним законом може бути передбачене обов'язкове (до трьох місяців) стажування у нотаріуса.

Після дворічного рефендаріату складається другий державний іспит (Zweite Staatsexamen або Assessorexamen), який проводиться спеціальною експертною екзаменаційною комісією (Landesjustizprüfungsamt) за участю професорів права та суддів судів другої інстанції. Екзаменаційне випробування відбувається у вигляді декількох комплексних письмових тестів (від семи до одинадцяти п'ятигодинних екзаменаційних робіт) та усної складової (від 60 до 90 хвилин). Особи, які здають екзамен, мають можливість вільно користуватися законодавчими та іншими нормативно-правовими актами, але повинні показати, що знаються на судових рішеннях та можуть самостійно їх оформити (постановити, винести, оскаржити). Під час усного іспиту претенденти надають обґрунтований експертний висновок за матеріалами реальної справи.

У разі успішного складання другого державного екзамену претендентам присвоюється звання «асесор-юрист» (Assessor juris, Assessor des Rechts, Rechtsassessor) або «повний юрист» (Volljurist).

Таким чином, як слушно зазначає Р.О. Стефанчук, передумовами доступу до юридичної професії в Німеччині є: 1) закінчене навчання в університеті та успішне складання першого юридичного державного іспиту; 2) проходження підготовчої служби; 3) успішне складання другого юридичного державного іспиту [10, с. 126–127].

Важливим на нашу думку, є те, що зовнішня екзаменаційна система оцінки майбутніх юристів у ФРН гарантує високий рівень юридичної освіти, справедливу процедуру отримання диплома, а також чесну конкуренцію між студентами усіх юридичних вузів країни. Також безперечним позитивним моментом, що відрізняє німецьку модель підготовки професіоналів у галузі права від української, є значна роль практики в навчанні. Так, у Німеччині співвідношення теоретичної та практичної частин у процесі оволодіння студентами-правниками юридичних знань та вмінь складає 66,9% до 33,1%, а в українській – приблизно 90,0% до 10,0%. Професіоналізм випускника-юриста в Україні оцінюється з позиції оволодіння теоретичними знаннями й лише у незначній мірі – уміннями та навичками, в той час як в ФРН – навичками правозастосування й професійними компетенціями. Безумовно, фахівець у галузі права з університетською освітою «повинен вміти тлумачити і застосовувати закони й інші нормативні правові акти; забезпечувати дотримання законодавства в діяльності державних органів, фізичних і юридичних осіб; юридично правильно кваліфікувати факти й обставини; розробляти документи правового характеру, здійснювати правову експертизу нормативних актів, давати кваліфіковані юридичні висновки і консультації; приймати правові рішення та вчиняти інші юридичні дії у точній відповідності з законом; розкривати і встановлювати факти правопорушень, визначати міри відповідальності і покарання винних; вживати необхідних заходів до відновлення порушених прав; систематично підвищувати свою професійну кваліфікацію, вивчати законодавство і практику його застосування, орієнтуватися в спеціальній літературі» [11]. Формування цих компетенцій неможливе без обов'язкового стажування в судових органах, органах юстиції й адвокатурі.

На жаль, українське законодавство про вищу освіту не регламентує проведення практики взагалі, залишаючи це питання на розсуд вищого навчального закладу, та не передбачає обов'язкової практичної підготовки юристів у судових органах, державних установах, прокуратурі, у нотаріусів та адвокатів. З іншого боку, Закон України «Про судоустрій і статус суддів», а також інші нормативні акти, що визначають правові засади організації і діяльності адвокатури, прокуратури, нотаріату, не покладають на ці інституції обов'язку з допомоги в організації практичної підготовки майбутніх правників.

На сьогодні в Україні розроблена Концепція вдосконалення правничої (юридичної) освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії [12], проект якої на початку 2017 року було презентовано спільно Міністерством освіти і науки України та Міністерством юстиції України. Запропонований реформаторський документ передбачає введення наскрізної магістратури (замість існуючої двоступеневої моделі «бакалавр-магістр») та єдиного кваліфікаційного іспиту для випускників юридичних факультетів або вищих навчальних закладів. Згідно з Концепцією правничими професіями є: суддя; адвокат; прокурор; нотаріус. Автори проекту пропонують відмовитися від практики складання державного екзамену в межах правничих шкіл та запровадити єдиний державний кваліфікаційний екзамен зі спеціальності «Право». Доступ до правничих професій можуть отримати лише особи, які успішно склали випробування та пройшли процедури добору, встановлені відповідними законами. Успішне складання екзамену також є необхідною умовою доступу до посад в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, кваліфікаційні вимоги яких передбачають наявність вищої юридичної освіти. Проте запропонована реформа юридичної освіти, на наш погляд, потребує вдосконалення.

Висновки. У підсумку зазначимо, що спираючись на позитивний досвід вищих юридичних закладів Німеччини, вважаємо за потрібне в Україні запровадити: дворівневу систему підготовки правників (теоретична університетська підготовка та дворічна підготовча служба – рефендаріат, яка має носити некомерційний характер); два державних екзамени: перший після курсу теоретичної підготовки, а другий – після успішного проходження рефендаріату; проведення державних екзаменів з фундаментальних правових дисциплін (в усній і письмовій формах), які оцінюватимуться незалежною державною експертною комісією.

З метою гарантування якості правничої освіти необхідно визначити відповідні державні стандарти та забезпечити відповідальність за їх порушення. Реформування потребує також удосконалення освітнього та галузевого законодавства, яке регулюватиме питання доступу до юридичної професії.

Список використаної літератури

1. Кононець В. П. Модернізація юридичної освіти в Україні з урахуванням європейського досвіду / В. П. Кононець // Сучасна юридична освіта : досвід минулого – погляд у майбутнє : збір. матер. міжнар. наук.-практ. конф., 21 жовтня 2016 р. – Одеса, 2016. – С. 95–97.
2. Андрощук А. Г. Професійна підготовка юристів у Німеччині : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / А. Г. Андрощук. – Київ, 2006. – 20 с.
3. Гаращенко Л. П. Юридическое образование в Европе / Л. П. Гаращенко // *Young Scientist*. – 2015. – № 11 (26). – С. 47–51.
4. Олюха В. Г. Система высшего юридического образования в Германии / В. Г. Олюха // Сучасна юридична освіта : досвід минулого – погляд у майбутнє : збір. матер. міжнар. наук.-практ. конф., 21 жовтня 2016 р. – Одеса, 2016. – С. 97–101.
5. Deutsches Richtergesetz [Електронний ресурс]: Ausfertigungsdatum: 08.09.1961; Zuletzt geändert durch Art. 132 V v. 31.8.2015 I 1474 // Offitiel W-Seite Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz. – Режим доступу : <https://www.gesetze-im-internet.de/drig/index.html>.
6. Вершинин А. П. Юридическое образование в Федеративной Республике Германии : опыт организаций / А. П. Вершинин // *Правоведение*. – 1992. – № 1. – С. 76–80.
7. Досманова Е. Ж. Немецкая система подготовки юристов: общая характеристика / Е. Ж. Досманова, М. Ш. Курмангали // *Иновации в образовательной деятельности и вопросы повышения качества обучения*. – 2012. – Т. 2. – № 1. – С. 1–8.
8. Матвішшин Н. І. Міжнародний досвід юридичної освіти і його використання у професійній підготовці студентів-юристів / Н. І. Матвішшин // *Актуальні проблеми держави і права*. – 2009. – № 46 – С. 400–408.
9. Островська К. В. Деякі аспекти тренування юридичного мислення у вищих навчальних закладах Німеччини [Електронний ресурс] / К. В. Островська // *Юридичний журнал «Юстиніан»*. – 2005. – № 11. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2012>.
10. Стефанчук Р. О. Проблеми стандартизації вищої юридичної освіти: український та закордонний досвід / Р. О. Стефанчук // *Європеїзація української юридичної освіти: німецько-український досвід* : матер. міжнар. наук.-практ. конф., 21 і 22 листопада 2014 р. – Київ, 2015. – С. 124–133.
11. Лапшина И. Е. Юридическое образование за рубежом (опыт США и ФРГ) [Электронный ресурс] / И. Е. Лапшина, Т. А. Аркадиева, М. А. Валеева // *Концепт : научно-методический электронный журнал*. – 2014. – № 12 (декабрь). – Режим доступу : <http://e-koncept.ru/2014/14366.htm>.
12. Концепція вдосконалення правничої (юридичної) освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії [Електронний ресурс] : Проект. – Режим доступу : <http://uba.ua/documents/2016%20-%2009%20-%2014%20-%20Education%20Concept.pdf>.

References

1. Kononez, V. P. (2016). *Modernization of legal education in Ukraine with European experience*. Contemporary legal education: the experience of the past – looking to the future: Collected articles of International Scientific Conference. Odesa, 95-97. (in Ukr.).
2. Androshuk, A. G. (2006). Professional training of lawyers in Germany (Ph.D Dissertation) *Thesis*, Kiev. (in Ukr.).
3. Garashenko, L. P. (2015). Legal Education in Europe. *Young Scientist*. 11 (26), 47–51. (in Rus.).
4. Oliucha, V. G. (2016). *The system of higher legal education in Germany*. Contemporary legal education: the experience of the past - looking to the future: Collected articles of International Scientific Conference. Odesa, 97–101. (in Ukr.).
5. *German judge law* (1961). Last amended by Art. 132 V v. 31.8.2015 I 1474 Retrieved from <https://www.gesetze-im-internet.de/drig/index.html>. (in Ger.).
6. Vershinin, A. P. (1992). Legal education in the Federal Republic of Germany: the experience of organizations. *Jurisprudence*. 1, 76–80. (in Rus.).
7. Dosmanova, E. J., Kurmangali, M. Sh. (2012). German system of training lawyers: a general characteristic. *Innovations in educational activities and issues of improving the quality of education*. 2 (1), 1–8. (in Rus.).
8. Matviishin, N. I. (2009). International experience in legal education and its use in the training of law students. *Actual problems of state law*, 46, 400–408. (in Ukr.).
9. Ostrovska, K.V. (2005). Some aspects about training of legal thinking in higher education institutions in Germany. *Yurydychnyi zhurnal «Iustinian»*. *Law Journal "Justinian"*. 11. Retrieved from <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2012>. (in Ukr.).
10. Stefantshuk, R. O. (2015). *Standardization problems of legal education: Ukrainian and foreign experience*. Europeanization of Ukrainian legal education: German-Ukrainian experience: Collected articles of International Scientific Conference. Kiev, 124–133. (in Ukr.).
11. Lapshina, I. J., Arkadieva, T. A., Valeieva, M. A. (2014). Legal education abroad (experience of the USA and Germany). *Concept: Research and Methodological E-magazine*, 12 (December). Retrieved from <http://e-koncept.ru/2014/14366.htm>. (in Rus.).

12. The concept of improving legal (legal) education for professional lawyer training in accordance with European standards of higher education and the legal profession. Project. Retrieved from <http://uba.ua/documents/2016%20-%2009%20-%2014%20-%20Education%20Concept.pdf>. (in Ukr.).

PARAMONOVA Olha,

Ph.D in Law, Associate Professor of State-and-Legal Subjects Department,
Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy
e-mail: paramonovao@mail.ru

SYSTEM OF LAWYERS' TRAINING AT HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS IN GERMANY

***Abstract.** Radical changes at the state level and at the level of scientific and methodological support of educational process are caused by flaws in the system of legal education of Ukraine. Using the most experienced of professionals to develop future lawyers is one of the ways to solve this problem. So the main aim of the article is to analyze the lawyers training system at higher educational institutions in Germany.*

Unity of university legal education in Germany is provided by the Federal Law on the Status of Judges and regional legislation on higher education. The process of preparing high school lawyers in Germany consists of two stages: university studies and practical training (internship).

People who graduated from Law Faculty in German University and successfully pass the first state examination, acquire the academic title of "master lawyer". This gives them the right to start legal advisor work or scientific career. However, the beginning of a career as a judge, prosecutor, lawyer, or notary can only be done when German graduates complete the second phase of training. Its purpose to have students obtain practical skills in different areas of legal activity and help them finish the second state examination. People who successfully pass this examination are awarded the title of "assessor lawyer".

In conclusion, based on positive German experience training in the legal field, we consider it necessary to introduce in Ukraine: a two-level system of training lawyers (theoretical and practical non-commercial training); two state examinations: the first after a course of theoretical training, and the second – after the successful passing of practical non-commercial training.

Public examinations on fundamental legal disciplines, which will be marked by independent state commission, are necessary to determine national standards and ensure accountability for violations. This will guarantee the quality of legal education. The reform requires improvement of educational legislation and laws that regulate access to the legal profession.

Key words: legal education; Germany; theoretical learning; traineeship; first state exam; second state exam; referendary, jurist.

Одержано редакцією 27.04.2017
Прийнято до публікації 10.05.2017